

УДК 35.07:34(061.1ЄС:477)

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ СУПРОВІД НАБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ACQUIS ЄС: ПОТРЕБА ОСМИСЛЕННЯ ТА СУТНІСТЬ

INSTITUTIONAL SUPPORT FOR THE APPROXIMATION OF UKRAINIAN LEGISLATION TO THE EU ACQUIS: THE NEED FOR REFLECTION AND ESSENCE

Лавриненко В. Г.,

кандидат історичних наук, професор
кафедри інформаційно-аналітичної діяльності
та євроінтеграції, Національний педагогічний
університет ім. М. П. Драгоманова (Київ, Україна),
e-mail: lvg2008@ukr.net

Мельниченко В. І.,

кандидат історичних наук, доцент, доцент
кафедри державознавства і права, Національна
академія державного управління при
Президентів України (Київ, Україна), e-mail:
lvg2008@ukr.net

Lavrynenko V. G.,

*Candidate of Historical Sciences, Professor of
the Department of information-analytical activity
and European integration, National Pedagogical
Dragomanov University (Kyiv, Ukraine), e-mail:
lvg2008@ukr.net*

Melnichenko V. I.,

*Candidate of Historical Sciences, Associate
Professor, Associate Professor of the Department of
State Studies and Law, National Academy of Public
Administration under the President of Ukraine
(Kyiv, Ukraine), e-mail: lvg2008@ukr.net*

Публікація покликана обґрунтувати необхідність введення в науковий обіг поняття «інституціональний супровід наближення законодавства України до acquis ЄС» та визначити чинники, що це обумовлюють. На основі поєднання формально-логічного, телеологічного, структурно-функціонального, історичного та системного методів пізнання автори визначили особливості та зміст досліджуваного поняття. Показано некоректність або функціональну обмеженість використання таких понять як «адаптація законодавства», «організаційне забезпечення» для характеристики наближення вітчизняного законодавства до acquis ЄС та визначення умов цього наближення. Показано обумовленість інституціонального супроводу наближення законодавства наявністю відповідної організаційної структури та правового регулювання статусу елементів цієї структури і їх взаємозв'язків між собою.

Ключові слова: acquis ЄС, законодавство, наближення законодавства, інституціональний супровід, організаційна структура, правове регулювання.

The publication is intended to justify the necessity of introducing the concept of «institutional support for the approximation of Ukraine's legislation to the EU acquis» into the scientific circle and to determine the factors that cause it. Combining the formal-logical, teleological, structural-functional, historical and systemic methods of cognition, the authors identified the features and content of the investigated concept. Incorrectness or functional limitations of the use of concepts such as «legislative adaptation», «organizational support» to characterize the approximation of domestic legislation to the EU acquis are shown, and the conditions for this approximation are determined. Also the stipulation of the institutional support of approximation of legislation by the existence of an appropriate organizational structure and legal regulation of the status of this structure elements and their interrelations with each other are shown.

Keywords: EU acquis, legislation, approximation of legislation, institutional support, organizational structure, legal regulation.

Проголошений невдовзі після здобуття незалежності України курс на інтеграцію до Європейського Союзу потребував суттєвих змін у національному законодавстві. Право, постаючи оболонкою найбільш важливих суспільних відносин, стабілізує і певною мірою, консервує ці відносини. Тож зміст правового регулювання, зумовлений національними кордонами, здатен суттєво вплинути і на суспільні відносини, відкриваючи або певний простір для їх розвитку, або консервації. Відтак одним із пріоритетів євроінтеграційних прагнень України став динамічний розвиток системи національного законодавства, спрямований на його наближення до законодавства ЄС, принаймні в частині регулювання переміщення товарів, послуг, людей та капіталів.

Із метою практичного здійснення такого наближення в Україні було створено відповідну організаційну складову наявної структури державного управління та визначено нормативно-правову основу її діяльності. Однак неодноразові і невмотивовані зміни як структури, так і правового визначення змісту діяльності окремих її елементів та їх взаємозв'язків не можна пояснити тільки намаганням врахувати зміну умов та пріоритетів протягом тривалого часу. Інституціональний супровід наближення вітчизняного законодавства до законодавства ЄС теоретично не обґрунтовувався, а значною мірою був рефлексією на поточні потреби. Відтак, будь-які зміни організаційної структури державного управління, що мала забезпечити наближення законодавства, або нормативного регулювання діяльності та взаємозв'язків окремих елементів цієї структури, критично не осмислювались, розглядались переважно з апологетичних позицій. Це попри те, що практика інституціонального супроводу наближення вітчизняного законодавства до законодавства ЄС протягом двадцяти останніх років настільки помітно змінювалась, що сьогодні це зумовлює вимогу науково осмислення наявного феномену та пошуку відповіді щодо сутності цього процесу та чинників, що його визначають.

З укладенням Угоди про асоціацію з ЄС Україна зобов'язалась привести своє законодавство у визначеній частині у відповідність до законодавства ЄС. З наближенням законодавства у преамбулі документу пов'язане створення поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі та ефективне виконання Угоди про асоціацію за визначеними напрямками [24]. Положення Угоди (ч.5 ст.56, ч. ст.64, ст.84, ст.114, ст.133, ст.153, ст.256, ст.322, ст.363, ст.417 ч.2 ст.459, ст.474) містять цілком конкретні зобов'язання. А ст.478 Угоди вказує на заходи, які можуть бути ужиті у випадку невиконання договірних зобов'язань. Це особливо актуалізує питання належного супроводу процесу наближення законодавства України до acquis ЄС.

Слід відзначити наявність широкого кола публікацій, присвячених проблемам забезпечення адаптації законодавства України до acquis ЄС. Прийняття Закону України «Про Загальнодержавну

програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» у 2004 р. [5]. зумовило суспільну потребу в осмисленні забезпечення цього процесу, що найбільш помітно знайшло відображення у розвідках М. С. Калини та І. В. Кравчук [12; 15]. Однак, оцінка інституціонального супроводу процесу наближення вітчизняного законодавства відбувалася переважно в річищі опису діяльності уповноважених цим Законом інституцій. Приміром, застосування в назві розділу Загальнодержавної програми поняття «Інституціональний механізм» зумовило і відповідне спрямування наукового пошуку [4; 14]. На етапі підготовки Угоди про асоціацію Україна – ЄС найбільш суттєвим став внесок в осмислення забезпечення наближення вітчизняного законодавства до законодавства ЄС І. В. Суходубової та В. В. Трюхана [20; 23]. Зокрема, В. В. Трюхан звернув увагу на низку невмотивованих реорганізацій апарату, що забезпечував наближення вітчизняного законодавства до європейського та скорочення персоналу, який опікувався цими питаннями.

Завжди категоріальний апарат науки постає певними сходинками в пізнанні її предмета – тих чи інших сторін об'єктивної реальності. Тож є сумнівні щодо коректності широкого ужитку в науковій літературі стосовно наближення вітчизняного законодавства до європейського поняття «забезпечення» (організаційне забезпечення, інституціональне забезпечення, правове забезпечення) [2; 18; 19; 20], оскільки воно більшою мірою спрямовується на результат. Між тим наближення законодавства України до *acquis* ЄС постає скоріше як тривалий і суперечливий процес з мінливими пріоритетами. Не видається вдалим і використання поняття «механізм» у наукових дослідженнях організації процесу наближення законодавства України до *acquis* ЄС. Оскільки в багатьох випадках йдеться скоріше про сукупність інституцій, взаємодія яких між собою є достатньо умовною. Тож поняття «механізм» постає скоріше витвором творчої уяви науковця, аніж відображенням в дослідженні об'єктивної реальності. Прикладом можуть бути теми доповідей на «Круглому столі» (червень 2017 р.), з практично тотожним предметом О. С. Проневича «Національний механізм адаптації законодавства *acquis* *communautaire*: легітимізація, конфігурація та перспективи модернізації» та О. В. Стефанішиної «Державне інституційне забезпечення адаптації законодавства України до законодавства ЄС» [17]. Наявність відповідних прогалів у спеціальній літературі і зумовила вибір предмету цієї розвідки.

Метою публікації є обґрунтування введення в науковий обіг поняття «Інституціональний супровід наближення законодавства України до законодавства ЄС» та визначення чинників, що обумовлюють таке введення. Відповідно, автори ставлять перед собою завдання: 1) визначити зміст досліджуваного поняття; 2) відмежувати його від суміжних, показавши переваги його використання; 3) довести обумовленість інституціонального

супроводу та сформулювати відповідні пропозиції. Застосування в розвідці формально-логічного, телеологічного, структурно-функціонального, історичного та системного методів для вивчення об'єктивної реальності і побудови на цій основі логічних конструкцій видається необхідною і достатньою передумовою об'єктивізації запропонованих висновків.

Визначаючи доцільність введення в науковий обіг поняття «Інституціональний супровід наближення законодавства» варто передусім визначитися із тим, чому достатньо поширене поняття «організаційно-правове забезпечення адаптації законодавства» недостатньо відображає сутність досліджуваних явищ.

Видається доцільною відмова від поняття «адаптація законодавства» внаслідок низки чинників. Адаптація, за тлумачним словником української мови, – пристосування [3]. Це поняття неточно відображає сутність реального процесу. Зауважимо, що тривалий розвиток Європейського Союзу потребував узгодження національного законодавства країн-учасниць цього міждержавного утворення. Окрім того, узгодження національного здійснювали і здійснюють ті країни, які не входять до ЄС, але перебувають із ним у тісних економічних відносинах (Норвегія, Швейцарія). У всіх випадках йшлося не про пристосування (адаптацію), а наближення (апроксимацію). Як слушно зауважує О. А. Бедова, «Лісабонська угода про внесення змін в Угоду про Європейський Союз й Угоду про заснування Європейської Спільноти, Копенгагенські критерії, Угода про асоціацію Україна – ЄС (англійська версія документа) містять термін «*approximation*», яке українською перекладається як «наближення» або ж «апроксимація»» [1, с. 186]. У цьому відношенні важко погодитися із міркуваннями І. В. Яковюка, який відзначаючи наявну термінологічну плутанину в перекладах офіційних текстів ЄС українською мовою, порушення вимог юридичної техніки, неочікувано робить висновок, що «за змістом УПС поняття «апроксимація» запозичене з англійської редакції вказаного міжнародного договору та є синонімом поняття «адаптація», що у свою чергу характеризує процес поступового зближення, приведення у відповідність законодавства України до норм права ЄС» [25, с. 22].

Певна невизначеність вітчизняних підходів виявилася і у тому, що в українській редакції Угоді про асоціацію Україна – ЄС застосовується низка понять, якими позначається тотожне явище. Йдеться про «адаптацію» (п. d ст.1 – «шляхом поступової адаптації її законодавства»), наближення (ч.1 ст.64 – «Україна має наблизити своє законодавство про санітарні та фітосанітарні заходи...», ст.84 – «Поступове наближення до митного законодавства ЄС»), апроксимацію (ст.322 – «Вирішення спорів у зв'язку із нормативно-правовою апроксимацією»), приведення у відповідність (ч.2 ст.459 – «Із цією метою Україна також поступово приводить національне законодавство у відповідність до положень...») [24]. Зауважмо, що науковцями

справедливо відзначалась не уніфікованість перекладу тотожної термінології ще в Угоді про партнерство та співробітництво [25, с. 21–22].

З формально-логічного погляду не може йтися про пристосування національного законодавства як такого, оскільки абсолютна більшість його правоположень *не пристосовується* до *acquis* ЄС. Це стосується не тільки України, але й членів ЄС, оскільки наближення законодавства відбувається виключно у тій його частині, яка регулює рух товарів, послуг, людей та капіталів. Окрім того, наближення стосується об'єктів, які безперервно змінюються (це стосується як національного законодавства так і *acquis* ЄС). Навряд чи випадково було застосовано поняття «апроксимація» (від лат. *proxima* – найближча), яким в математиці позначається метод використання близьких, але не тотожних об'єктів. Звернімо увагу на те, що поняття «апроксимація» подекуди використовується в сусідніх державах без перекладу [6; 13; 21]. Однак точність визначення зберігається і при використанні терміну «наближення». Зауважимо, що попри тривалість ужитку поняття «адаптація» в офіційній лексиці, є приклади використання більш коректного формулювання «наближення» в нормативно-правових актах [10].

Доцільно говорити саме про наближення законодавства, а не права, як це подекуди дозволяють собі стверджувати окремі автори [22], оскільки йдеться про наближення саме зовнішнього виразу права як об'єктивного явища. Саме право має більш складну природу. Можлива постановка питання про необхідність впливу на правосвідомість, як необхідну передумову наближення вітчизняного права до права ЄС [8], однак, як справедливо зауважив С. Гладкий, розвиток права як системи «більшою мірою визначається об'єктивними закономірностями і глибинними тенденціями суспільного розвитку, ніж суб'єктивними намірами і діями політиків-реформаторів» [8, с. 24]. Тож варто обмежитися наближенням вітчизняного законодавства до позитивного права ЄС, яке зазвичай позначається як *acquis* ЄС. З огляду на припинення дії Паризького договору 1951 р. таке формулювання замінило попереднє *acquis communautaire* (надбання Спільноти) в офіційних актах ЄС, яке вітчизняні науковці тривалий час продовжують, на наш погляд, невинновато використовувати [7; 17]. Хоч подекуди таке використання має місце і в офіційних актах [11].

Необхідність введення поняття «супровід» замість уживаних «механізм» та «забезпечення» найкраще показати шляхом визначення і відмежування цих понять.

Поняття «механізм» передбачає наявність певних елементів, що ефективно взаємодіють між собою. У цьому відношенні автомобільний двигун є механізмом на відміну від купи іржавого металобрухту. Однак включення витвором людської уяви тих чи інших суб'єктів до «механізму» цей механізм ще не створює. Можна говорити про певне зловживання дослідників

суспільно-політичних явищ та процесів поняттям, запозиченим з механіки. Цьому сприяє й прагнення йти за нормативним матеріалом. Розділ VIII Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу». «Інституціональний механізм» містив перелік суб'єктів, на які покладались відповідні завдання щодо наближення вітчизняного законодавства до європейського. Відтак відбувається настійливий пошук науковцями механізму, там, де він можливо і повинен був бути, але, на жаль відсутній. Обмеженість цього підходу зумовила і певні спроби відійти від визначення «механізм», як це слушно зробив О. В. Прилипчук, звертаючись до вивчення «інституціональних передумов» [16].

Йдеться не про заперечення поняття «механізм» взагалі. Наочним є «випадіння» суто методологічних та методичних аспектів наближення законодавства. Приміром, є відмінності у правовій природі директив та регламентів ЄС. Останні в країнах ЄС мають застосовуватися безпосередньо усіма суб'єктами права, на відміну від директив, щодо яких національні уряди мають розробляти заходи їх практичного втілення. Однак в Україні здійснюється імплементація положень і директив, і регламентів без врахування відмінностей самих *acquis* ЄС. У цьому вузькому контексті доречно було б говорити саме про такий механізм наближення законодавства, який би враховував зазначені особливості.

Наближення вітчизняного законодавства є складним процесом який передусім передбачає його зміну. При цьому внаслідок ієрархічної будови системи законодавства ключова роль у цьому процесі належить єдиному законодавчому органу України. Однак будь-який закон є юридичним втіленням певного суспільного компромісу: підтримка євроінтеграційного спрямування законодавства і цілому зовсім не передбачає готовності поступитися певними інтересами з того чи іншого вузького питання. В силу чинників суб'єктивної природи сьогодні немає відпрацьованої системи модернізації вітчизняного законодавства. Значна частина законопроектів, які спрямовані на наближення законодавства України до *acquis* ЄС, є реалізацією права законодавчої ініціативи народних депутатів. Відповідні закони до того ж приймаються протягом тривалого часу. «Включити» парламент до механізму значно легше, аніж забезпечити його функціонування як складової механізму.

Натомість поняття «механізм» набуває сенсу в частині використання достатньо широкого кола засобів наближення вітчизняного законодавства до *acquis* ЄС. Зокрема, йдеться про специфічну і відмінну в окремих випадках юридичну техніку: практика функціонування системи національного законодавства в країнах Європейського Союзу не потребує наближення цього законодавства до вимог регламентів ЄС, оскільки останні, на відміну від директив ЄС, є джерелом норм права, які застосовуються безпосередньо. Натомість в Україні

поки що недостатньо усвідомлюється відмінність у формі актів законодавства ЄС і необхідність врахування цієї відмінності у правотворчості.

Поняття «супровід» передбачає зосередження на визначенні кола інституцій, які мають забезпечити наближення українського законодавства до *acquis* ЄС, не входячи у вибір форм та методів такого наближення.

Викликає заперечення і використання щодо наближення законодавства поняття «забезпечення». Загалом слід відмовитися від розширювального використання цього поняття внаслідок втрати первинного значення при такому використанні. Попри широке звернення до цього поняття і прагнення обстояти таке звернення [2, с. 118–119], слід звернути увагу на те, що забезпечення передбачає наявність суттєвої визначеності. Неможливо забезпечити абсолютно все, у т.ч. невідомі процес або організаційну структуру. У цьому відношенні не викликає жодних заперечень постановка питання про організаційне забезпечення, наприклад, приведення положень вітчизняного законодавства у відповідність до вимог конкретного акту ЄС згідно міжнародних зобов'язань України. Однак видається некоректним твердження про забезпечення процесу, започаткованого двадцять років тому з набранням чинності Угоди про партнерство та співробітництво у 1998 р. з достатньо невизначеними перспективами. А наближення законодавства навряд чи можна обмежити певним терміном внаслідок мінливості об'єкта наближення. Наочним прикладом може бути зобов'язання України за додатком XVII–3 привести своє законодавство у відповідність до Директиви 1999/93/ЄС протягом трьох років з моменту набрання Угодою чинності. Однак цю Директива скасовано з 1 липня 2016 р. внаслідок прийняття Регламенту (ЄС) №910/2014. І **забезпечити** виконання цього зобов'язання неможливо. Мінливістю характеризується не тільки об'єкт, але й значною мірою суб'єкт наближення законодавства. Це, зокрема, виявляється в неодноразових реорганізаціях системи центральних органів виконавчої влади та зміні статусу не тільки окремих органів, але й цілих ланок цієї системи, покладенні специфічних функцій, здійснюваних центральними органами виконавчої влади на підрозділи урядового апарату тощо. Тож, не ставлячи під сумнів необхідність дослідження як забезпечення так і механізму наближення законодавства України до *acquis* ЄС, вважаємо доцільним, внаслідок предметної специфіки як механізму, так і забезпечення, вести в науковий обіг поняття «супровід».

При цьому специфіка супроводу в цьому випадку полягає у тому, що він здійснюється шляхом покладання відповідних функцій на певні елементи і ланки державного апарату. У цьому контексті можна було б говорити про організаційний супровід. Однак абстрактно організаційний супровід можна було здійснити і шляхом створення спеціалізованої організаційної

структури, елементи якої основою функцією мають здійснення такого супроводу. У нашому випадку це не відбувається, оскільки йдеться переважно про покладення додаткових функцій на вже існуючі елементи організації з виокремленням в кращому випадку відповідних спеціалізованих підрозділів. Тож доцільніше стосовно цих елементів застосовувати узагальнююче поняття «інституція». Особливо з огляду на те, що здійснення необхідних функцій потребує наявності відповідної інституції, але в ролі такої можуть поставати (і на практиці постають окремі підрозділи різних органів: Державний департамент з питань адаптації законодавства Мін'юсту – Департамент європейської інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України – Урядовий офіс з питань європейської інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України – Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України).

Слід вказати, що організаційний супровід в реальності забезпечується за умови існування правових засобів, якими визначаються компетенція відповідних публічно-владних суб'єктів, оскільки вони зобов'язані діяти виключно в межах визначених законодавством повноважень. Без такої правової складової організаційні елементи приречені на бездіяльність. Зокрема, створивши в 2014 р. Урядовий офіс з питань європейської інтеграції в межах урядового апарату [9] і відтак позбавивши координаційних функцій щодо наближення законодавства Міністерство юстиції, Кабінет Міністрів України наділив новий підрозділ повноваженням забезпечувати «здійснення перекладу *acquis* ЄС на українську мову, оновлення глосарія термінів *acquis* ЄС» тільки постановою №877 від 9 листопада 2016, а порядок здійснення перекладів затвердив постановою №512 від 31 травня 2017 р., офіційна публікація якої відбулася ще через два місяці [11]. Між тим, не менш важливим, аніж завдання вдосконалення нормативної моделі суспільних відносин, регулювання яких віднесено до відання ЄС, є завдання об'єктивації цієї моделі в адміністративній та судовій практиці. Важливою передумовою такої об'єктивації є ознайомлення із європейським законодавством широкого кола вітчизняних суб'єктів права. Приміром, додаток XLIV до Частини VI «Фінансове співробітництво та положення щодо боротьби із шахрайством» передбачає імплементацію протягом п'яти років положень Конвенції ЄС від 26 липня 1995 р. щодо захисту фінансових інтересів Європейських Співтовариств [24]. А офіційний переклад документу затверджено генеральним директором Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції 18 червня 2018 р.

Собто, інституціональний супровід не можна ототожнювати ані з організаційним, ані правовим. Оскільки він потребує не тільки відповідності організаційної структури суб'єкта управління відповідній організації об'єкта цього управління, але й наявності у організаційних елементів

структури належних (відповідних умовам місця та часу) юридично визначених засобів діяльності.

Визначаючи зміст організаційної складової інституціонального супроводу наближення національного законодавства слід зазначити, що внаслідок пріоритетності змін у законах України стрижнем цієї складової має бути парламент. При цьому, на наш погляд належний інституціональний супровід невід'ємний від розвантаження профільного Комітету від невластивих йому функцій, внесенням відповідних змін щодо пріоритетності наближення законодавства до Регламенту Верховної Ради України, затвердження Законом України Програми наближення законодавства України, подібно до того, як це було зроблено в 2004 р. До речі, відповідний Закон зберігає свою чинність, що в сучасних умовах свідчить хіба що про факультативність законодавчого регулювання.

Ключова роль парламенту в інституціональному супроводі наближення законодавства визначається не тільки тим, що саме він має вносити зміни до законів, що регулюють правовідносини у визначених угодою про асоціацію Україна – ЄС сферах, але й тим, що передусім законами мають регулюватися процедури діяльності інших суб'єктів інституціонального супроводу.

Натомість уряду та системі центральних органів виконавчої влади у інституціональному супроводі наближення законодавства належить скоріше функція **забезпечення** конкретних дій. Натомість на сьогодні уряд формально перебрав на себе координацію відповідної діяльності, поклавши практичне її забезпечення на Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції. При цьому визначено підпорядкування цього структурного підрозділу Секретаріату Кабінету Міністрів України одразу трьом членам уряду, окрім того зазначене у відповідному Положенні спрямування та координації його діяльності також Державним секретарем Кабінету Міністрів України [9]. Слід відзначити постійне розширення повноважень Урядового офісу, найбільш помітними серед яких є координація заступників міністрів та інших керівників центральних органів виконавчої влади з питань європейської інтеграції, перекладів актів європейського права, та експертиза проектів нормативно-правових актів, що виносяться на розгляд уряду, на предмет відповідності європейському праву [10]. Висловлюються (не без активної участі керівництва Урядового офісу) пропозиції щодо зміни його статусу в напрямі формування самостійного центрального органу виконавчої влади. Однак за наявної моделі організації системи ЦОВВ, достатньо самостійним може бути виключно ЦОВВ, очолюваний членом уряду. Перетворення Урядового офісу на самостійний центральний орган виконавчої влади України за практики спрямування та координації діяльності ЦОВВ урядом переважно через відповідних міністрів означатиме на практиці пониження його статусу.

З огляду на те, що позитивне право набуває сенсу винятково за умови об'єктивації, вже сьогодні відсутня значущість застосування положень наближеного («адаптованого») законодавства судами. Варто звернути увагу на те, що ч.2 ст.475 Угоди про асоціацію Україна – ЄС встановлює: «Моніторинг включає оцінку наближення законодавства Україн до права Європейського Союзу, як це визначено в цій Угоді, в тому числі аспекти виконання та впровадження» [24]. Безперечно, органи судової влади також посідають важливе місце в інституціональному супроводі наближення законодавства, але навряд чи можна говорити про забезпечення ними цього процесу.

У цілому **інституціональний супровід наближення законодавства України до *acquis* ЄС можна визначити як формування та регулювання функціональної, цілісної підсистеми інституцій держави, спроможної здійснювати правотворчу та правореалізаційну діяльність, спрямовану на виконання міжнародних зобов'язань України щодо входження до правового простору ЄС.** «Інституціональний супровід» наближення законодавства є частково співпадаючим поняттям із такими поняттями як «інституціональний механізм» та «інституційне (організаційне) забезпечення», однак його зміст є суттєво відмінним від цих понять. Постановка питання про інституціональний супровід в практичній площині дозволяє переосмислити як визначення місця та ролі окремих елементів цього супроводу, так і регулювання їх взаємодії між собою.

Перспективи подальших розвиток у цьому напрямі визначаються як необхідністю окреслення детермінант інституціонального супроводу наближення законодавства України до *acquis* ЄС, так і визначенню стану та перспектив цього супроводу.

Список використаних джерел

1. Бедова, ОА., 2016. 'До питання визначення поняття адаптації законодавства України до *acquis* ЄС', *Реформування публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід: матеріали Всеукр. наук. практ. конф. за міжнар. участю*, Одеса, Україна, с.186–187.
2. Бедова, ОА., 2017. 'Сутність організаційного забезпечення адаптації законодавства України до *acquis* ЄС', *Інвестиції: практика та досвід*, №6. с.117–120.
3. Білодід, ІК (ред.), 1970. 'Адаптація'. *Словник української мови в 11 тт.*, Київ, т.1, с.19.
4. Білозерська, ТО., 2007. 'Інституційний механізм адаптації законодавства України до норм та стандартів ЄС', *Право і безпека*, т.6, №2, с.15–21.
5. Верховна Рада України, 2004. 'Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 №1629–IV', *Відомості Верховної Ради України* №29, ст.367.
6. Галушко, ДВ., 2017. 'Аппроксимация права Европейского Союза и Российской Федерации: некоторые общие вопросы', *Европейский путь для России: за и против*, Воронеж, с.127–133.
7. Гаряча, ЮП., 2014. 'Механізми державного управління адаптацією національного законодавства до надбань Спільноти (*acquis communautaire*): автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.', *Національна академія державного управління при Президенті України*, Київ.
8. Гладкий, СО., 2017. 'Адаптація права України до права ЄС у контексті проблеми формування української юридичної еліти', *Адаптація правової системи України до права*

Європейського Союзу: теоретичні та практичні аспекти. матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, Полтава, Україна, ч.1, с.24–26.

9. Кабінет Міністрів України, 2014. 'Про Урядовий офіс з питань європейської та євроатлантичної інтеграції: постанова від 13 серп. 2014 р. №346', *Офіційний вісник України*, №66, ст.1847

10. Кабінет Міністрів України, 2016. 'Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України щодо наближення законодавства України до права Європейського Союзу (acquis ЕС): Постанова від 24 лютого 2016 р. №160', *Офіційний вісник України*, №21, ст.829.

11. Кабінет Міністрів України, 2017. 'Про порядок здійснення перекладу на українську мову актів Європейського Союзу acquis communautaire: Постанова №512 від 31 травня 2017 р.', *Офіційний вісник України*, №59, ст.1775.

12. Калина, М., 2008. 'Нормативно-правове регулювання державної євроінтеграційної політики України: сучасний стан та пропозиції з удосконалення', *Вісник Національної академії державного управління*, №1, с.163–170.

13. Карлюк, МУ., 2012. 'Європейські союз і третія країни: метадиалогія правової апраксиматції', *Журнал міжнародного права і міжнародних відносин* (Минск), №1, с.23–28.

14. Кравчук, І., 2005. 'Реформування інституційного механізму адаптації права України до права ЄС', *Право України*, №1, с.16–20.

15. Кравчук, ІВ., 2006. 'Механізми державного управління процесом адаптації національного права до права ЄС: порівняльний аналіз автореф. дис... канд. наук з держ. упр.', *Національна академія державного управління при Президентові України*, Київ.

16. Прилипчук, О., 2016. 'Інституціональні передумови адаптації законодавства України до вимог європейського адміністративного простору', *Ефективність державного управління*. Вип.1–2 (1), с. 132–140.

17. Проневич, ОС., 2017. 'Національний механізм адаптації законодавства acquis communautaire: легітимізація, конфігурація та перспективи модернізації', *Теорія та практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС: матеріали міжнародного науково-практичного круглого столу, 06 червня 2017 р.*, Київ, Україна, с.67–69.

18. Скрипнюк, ОО., 2013. 'Інституціональне і нормативне забезпечення адаптації законодавства України до законодавства ЄС', *Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр.*, №59, с.449–454.

19. Стрижак, Н., 2007. 'Нормативно-правове забезпечення управління процесом адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу', *Вісник Національної академії державного управління*, №4, с.171–177.

20. Суходубова, ІВ., 2012. 'Інституційне забезпечення адаптації законодавства України до acquis Європейського Союзу', *Форум права*, №4, с.885–891.

21. Тирских, МГ., 2017. 'Проблеми аппроксимации права современных правовых систем', *Академический юридический журнал (Иркутск)*, №2 (68), с.4–10.

22. Трагнюк, ОЯ., 2005. 'Адаптація права України до права ЄС як складова механізму євроінтеграції', *Державне будівництво та місцеве самоврядування*, Вип.10, с.139–141.

23. Трюхан, В., 2011. 'Інституційне забезпечення адаптації законодавства України до надбання спільноти в рамках виконання майбутньої Угоди про асоціацію Україна', *Вісник Національної академії державного управління*, №11, с.230–240.

24. 'Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони'. [online] Доступно: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/ yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu> (Дата звернення 15 жовтня 2017)

25. Яковюк, ІВ., 2012. 'Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу: проблеми теорії і практики', *Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі*, Харків, Розд.1, с.5–47.

References

1. Byedova, OA., 2016. 'Do pytannya vyznachennya ponyattya adaptatsiyi zakonodavstva Ukrainy do acquis YeS (On the issue

of defining the concept of adaptation of Ukrainian legislation to the EU acquis)', *Reformuvannya publichnoho upravlinnya ta administruvannya: teoriya, praktyka, mizhnarodnyy dosvid: materialy Vseukr. nauk. prakt. konf. za mizhnar. uchastyu*, Odesa, Ukrayina, s.186–187.

2. Byedova, OA., 2017. 'Sutnist' orhanizatsiynoho zabezpechennya adaptatsiyi zakonodavstva Ukrainy do acquis YeS (The essence of organizational support for the adaptation of Ukrainian legislation to the EU acquis)', *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, № 6. s.117–120.

3. Bilodid, IK (red.), 1970. 'Adaptatsiya (Adaptation)', *Slovyk ukrayins'koyi movy v II tt.*, Kyiv, t.1, s.19.

4. Bilozers'ka, TO., 2007. 'Instytutynnyy mekhanizm adaptatsiyi zakonodavstva Ukrainy do norm ta standartiv YeS (Institutional mechanism of adaptation of Ukrainian legislation to EU norms and standards)', *Pravo i bezpeka*, t.6, №2, s.15–21.

5. Verkhovna Rada Ukrainy, 2004. 'Pro Zahal'noderzhavnu prohramu adaptatsiyi zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeys'koho Soyuzu: Zakon Ukrainy vid 18.03.2004 №1629–IV (About the National Program of Adaptation of Ukrainian Legislation to the Law of the European Union: Law of Ukraine dated March 18, 2004 No. 1629–IV)', *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy* №29, st.367.

6. Halushko, DV., 2017. 'Approksymatsiya prava Yevropejskoho Sojuza i Rossyiskoj Federatsii : nekotorye obshchie voprosy (Approximation of the law of the European Union and the Russian Federation: some common questions)', *Evropejskij put dlya Rossii : za i protiv*, Voronezh, s.127–133.

7. Haryacha, YuP., 2014. 'Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnya adaptatsiyeyu natsional'noho zakonodavstva do nadban' Cpil'noty (acquis communautaire) : avtoref. dys. ... kand. nauk z derzh. upr. (Mechanisms of public administration adapting national legislation to achievements. Community (acquis communautaire): author's abstract. dis ... candidate sciences in public administration)', *Natsional'na akademiya derzhavnoho upravlinnya pry Prezidentovi Ukrainy*, Kyiv.

8. Hladkyy, SO., 2017. 'Adaptatsiya prava Ukrainy do prava YeS u konteksti problemy formuvannya ukrayins'koyi yurydychnoyi elity (Adaptation of Ukraine's right to EU law in the context of the problem of the formation of the Ukrainian legal elite)', *Adaptatsiya pravovoyi systemy Ukrainy do prava Yevropeys'koho Soyuzu: teoretychni ta praktychni aspekty: materialy II Vseukrayins'koyi naukovopraktychnoyi konferentsiyi*, Poltava, Ukrayina, ch.1, s.24–26.

9. Kabinet Ministriv Ukrainy, 2014. 'Pro Uryadovyy ofis z pytan' yevropeys'koyi ta yevroatlantychnoyi intehratsiyi: postanova vid 13 serp. 2014 r. №346 (About the Government Office on European and Euro-Atlantic Integration: the decision of August 13 2014 №346)', *Ofitsiyyny visnyk Ukrainy*, №66, st.1847

10. Kabinet Ministriv Ukrainy, 2016. 'Pro vnesennya zmin do deyakykh aktiv Kabinetu Ministriv Ukrainy shchodo nablyzhennya zakonodavstva Ukrainy do prava Yevropeys'koho Soyuzu (acquis YeS): Postanova vid 24 lyutoho 2016 r. №160 (On Amendments to Certain Acts of the Cabinet of Ministers of Ukraine on Approximation of Ukrainian Legislation to the Law of the European Union (EU acquis): Resolution dated February 24, 2016 No.160)', *Ofitsiyyny visnyk Ukrainy*, №21, st.829.

11. Kabinet Ministriv Ukrainy, 2017. 'Pro porjadok zdiysnennya perekladu na ukrayins'ku movu aktiv Yevropeys'koho Soyuzu acquis communautaire: Postanova №512 vid 31 travnya 2017 r. (On the procedure for translating into the Ukrainian language acts of the European Union acquis communautaire: Decree No. 512 of May 31, 2017)', *Ofitsiyyny visnyk Ukrainy*, №59, st.1775.

12. Kalyna, M., 2008. 'Normatyvno-pravove rehulyuvannya derzhavnyny yevrointehratsiynoi polityky Ukrainy: suchasnyy stan ta propozyziyi z udoskonalennya (Regulatory and Legal Regulation of the State Eurointegration Policy of Ukraine: Current State and Proposals for Improvement)', *Visnyk Natsional'noyi akademiyi derzhavnoho upravlinnya*, №1, s.163–170.

13. Karlyuk, MU., 2012. 'Jeuropejski sajuz i tretija krainy: mietadalogija pravavoj apraksimatsiyi (Eurasian Union and Territory Territory: metadagy of law-based apraksimatsiyi)', *Zhurnal miedzunarodnoho prava i miedzunarodnych otnoshenij (Minsk)*, №1, s. 23–28.

14. Kravchuk, I., 2005. 'Reformuvannya instyutynnoho mekhanizmu adaptatsiyi prava Ukrainy do prava YeS (Reform of

the institutional mechanism for the adaptation of Ukraine's right to EU law), *Pravo Ukrainy*, №1, s.16–20.

15. Kravchuk, IV., 2006. 'Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnya protsesom adaptatsiyi natsional'noho prava do prava YeS: porivnyal'nyy analiz: avto-ref. dys... kand. nauk z derzh. upr. (Mechanisms of public administration process of adaptation of national law to EU law: comparative analysis: author's abstract. Dis ... candidate sciences in public administration)', *Natsional'na akademiya derzhavnoho upravlinnya pry Prezydentovi Ukrainy*, Kyiv.

16. Prylypchuk, O., 2016. 'Instytutsional'ni peredumovy adaptatsiyi zakonodavstva Ukrainy do vymoh yevropeys'koho administratyvnoho prostoru (Institutional prerequisites for adaptation of Ukrainian legislation to the requirements of the European administrative space)', *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnya*. Vyp.1–2 (1). s.132–140.

17. Pronevych, OS., 2017. 'Natsional'nyy mekhanizm adaptatsiyi zakonodavstva acquis communautaire: leghymizatsiya, konfihuratsiya ta perspektyvy modernizatsiyi (National mechanism for approximation of the acquis communautaire: Legitimization, configuration and prospects for modernization)', *Teoriya ta praktyka adaptatsiyi zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva YeS: materialy mizhnarodnoho naukovo-praktychnoho kruhloho stolu*, 06 chervnya 2017 r., Kyiv, Ukraina, s.67–69.

18. Skrypnyuk, OO., 2013. 'Instytutsional'ne i normatyvne zabezpechennya adaptatsiyi zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva YeS (Institutional and normative provision of adaptation of Ukrainian legislation to EU legislation)', *Derzhava i pravo. Yurydychni i politychni nauky: zb. nauk. pr.*, №59, s.449–454.

19. Stryzhak, N., 2007. 'Normatyvno-pravove zabezpechennya upravlinnya protsesom adaptatsiyi zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeys'koho Soyuzu (Regulatory and legal framework for the process of adaptation of Ukrainian legislation to the legislation of the European Union)', *Visnyk Natsional'noyi akademiyi derzhavnoho upravlinnya*, №4, s.171–177.

20. Sukhodubova, IV., 2012. 'Instytutsiyne zabezpechennya adaptatsiyi zakonodavstva Ukrainy do acquis Yevropeys'koho Soyuzu (Institutional provision of adaptation of Ukrainian legislation to the acquis of the European Union)', *Forum prava*, №4, s.885–891.

21. Tirskikh, MH, 2017. 'Problemy approksimatsii prava soremennykh pravovykh sistem (Problems of approximation of the law of modern legal systems)', *Akademycheskij yuridicheskij zhurnal (Irkutsk)*, №2 (68), s.4–10.

22. Trahnyuk, OYa., 2005. 'Adaptatsiya prava Ukrainy do prava YeS yak skladova mekhanizmu yevrointehratsiyi (Adaptation of Ukraine's right to EU law as a component of the European integration mechanism)', *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovryaduvannya*, Vyp.10, s.139–141.

23. Tryukhan, V., 2011. 'Instytutsiyne zabezpechennya adaptatsiyi zakonodavstva Ukrainy do nadbannya spil'noty v ramkakh vykonannya maybutn'oyi Uhody pro asotsiatsiyu Ukrainy (Institutional provision of adaptation of Ukrainian legislation to the benefit of the community within the framework of the implementation of the future Association Agreement Ukraine)', *Visnyk Natsional'noyi akademiyi derzhavnoho upravlinnya*, №11 s.230–240.

24. 'Uhoda pro asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu, zodniyeyi storony, ta Yevropeys'kym Soyuzom, Yevropeys'kym spivtovarystvom z atomnoyi enerhiyi i yikhnyimi derzhavamy–chlenamy, z inshoyi storony (Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand)'. [online] Dostupno: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu> (Data zvernennya 15 zhovtnya 2017)

25. Yakovyuk, IV., 2012. 'Adaptatsiya zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeys'koho Soyuzu: problemy teorii i praktyky (Adaptation of the Ukrainian legislation to the legislation of the European Union: problems of theory and practice)', *Yevropeys'kyi Soyuz i Ukraina: osoblyvosti vzayemovidnosyn na suchasnomu etapi*, Kharkiv, Rozd.1, s.5–47.

* * *